

Anonimizirana različica

Prevod

C-685/21 – 1

Zadeva C-685/21

Predlog za sprejetje predhodne odločbe

Datum vložitve:

15. november 2021

Predložitveno sodišče:

Oberster Gerichtshof (Avstrija)

Datum predložitvene odločbe:

21. oktober 2021

Tožeča stranka:

YV

Tožena stranka:

Stadtverkehr Lindau (B) GmbH

Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija) je [...] (ni prevedeno) v zadevi tožeče stranke YV [...] (ni prevedeno) proti toženi stranki Stadtverkehr Lindau (B) GmbH, Lindau, [...] (ni prevedeno) Nemčija, [...] (ni prevedeno) zaradi 58.710 EUR [...] (ni prevedeno) in ugotovitve (vrednost spora 10.000 EUR), o izredni reviziji tožeče stranke zoper sklep Oberlandesgericht Innsbruck (višje deželno sodišče v Innsbrucku, Avstrija) kot revizijsko sodišče z dne 18. marca 2021, opr. št. 1 R 5/21a-12, s katerim je bil potrjen sklep Landesgericht Feldkirch (deželno sodišče v Feldkirchu, Avstrija) z dne 28. decembra 2020, opr. št. 45 Cg 72/20t-5, [...] (ni prevedeno) sprejelo

s k l e p:

1. Sodišču Evropske unije se v skladu s členom 267 PDEU v predhodno odločanje predloži to vprašanje:

Ali je zavarovalnica v smislu člena 11(1) in člena 13(2) *Uredbe (EU) št. 1215/2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v*

civilnih in gospodarskih zadevah (nova različica) tudi podjetje, ki sicer ni zavarovalnica, a zaradi odstopanja od obveznega zavarovanja v smislu člena 5(1) *Direktive 2009/103/ES o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil in o izvajanju obveznosti zavarovanja takšne odgovornosti (kodificirana različica)* v skladu s pravom, ki se uporabi, kot „kvazi-zavarovalnica“ za svoja motorna vozila odgovarja tako kot zavarovalnica na podlagi določb zavarovalne zakonodaje?

2. [...] (ni prevedeno) [Prekinitev postopka]

O b r a z l o ž i t e v :

1. Dejansko stanje

1 Tožeča stranka s prebivališčem na območju pristojnosti prvostopenjskega sodišča je bila 30. julija 2019 v kraju Lindau (Nemčija) hudo poškodovana v nesreči, v kateri je bil udeležen avtobus v lasti tožene stranke. Tožena stranka je javni mestni prevoznik, ki je v skladu s členom 2(5) *deutsches Pflichtversicherungsgesetz* (nemški zakon o obveznem zavarovanju; v nadaljevanju: dPflVG) oproščena obveznosti sklenitve zavarovanja za civilno odgovornost.

2. Navedbe strank

2 Tožeča stranka od tožene stranke zahteva odškodnino. Sporno je, ali so avstrijska sodišča mednarodno pristojna.

3 Tožeča stranka se opira na člen 13(2) v povezavi s členom 11(1)(b) Uredbe (EU) št. 1215/2012 (Uredba Bruselj Ia). Tožena stranka sicer ni zavarovalno podjetje. V skladu z nemškim pravom pa je kot lokalni ponudnik prevoznih storitev izvzet iz obveznega zavarovanja. Zato mora v skladu z nemškim pravom na enak način kot na podlagi obveznega zavarovanja za civilno odgovornost odgovarjati za škodo, ki jo zajema obveznost zavarovanja. Iz tega razloga bi morala biti mogoča tudi neposredna tožba pri sodišču, ki je pristojno za odločanje v zadevah v zvezi z zavarovanjem.

4 Tožena stranka predlaga zavrnitev tožbe. Ker ni zavarovalno podjetje, zanjo ni mogoče uporabiti določb o zavarovanju iz Uredbe Bruselj Ia. Odstopanje od obveznega zavarovanja pri tem ne more ničesar spremeniti.

3. Dosedanji postopek

5 Prvostopenjsko sodišče je tožbo zavrnilo, ker ni mednarodno pristojno. Pristojnost iz člena 13(2) v povezavi s členom 11(1)(b) Uredbe Bruselj Ia zajema le tožbe proti zavarovalnemu podjetju, ne pa – kot v tem primeru – tožbe zoper lastnika.

- 6 Pritožbeno sodišče je to odločitev potrdilo. Strinja se s stališčem prvostopenjskega sodišča, da tožba proti lastniku vozila, ki je bilo udeleženo v nesreči, ni stvar, ki se nanaša na zavarovanje v smislu Uredbe Bruselj Ia. Dejstvo, da obvezno zavarovanje za toženo stranko ne velja, ne privede do nobene drugačne ocene.
- 7 Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče) mora odločiti o reviziji tožeče stranke, s katero ta želi doseči sprejete odločbe, s katero se potrjuje pristojnost. Še dalje zastopa mnenje, da je treba uporabiti *forum actoris* iz člena 13(2) v povezavi s členom 11(1)(b) Uredbe Bruselj Ia. V skladu z nemškim pravom tožena stranka zaradi odstopanja od obveznega zavarovanja sama odgovarja kot zavarovalnica; tožeča stranka je v primerjavi z njo „šibkejša“ stranka v smislu sodne prakse Sodišča Evropske unije. Zaradi siceršnjega protislovja bi moral imeti ta dejavnik vpliv tudi na pravo o pristojnosti.

4. Pravne podlage

- 8 4.1. Člen 11(1)(b) in člen 13(2) Uredbe (EU) št. 1215/2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (Uredba Bruselj Ia) določata:

Člen 11

(1) Zavarovalnica s sedežem v državi članici je lahko tožena:

b) v drugi državi članici v primeru tožb, ki jih vložijo zavarovalec, zavarovanec ali upravičenec iz zavarovanja, pred sodiščem v kraju, kjer ima stalno prebivališče tožnik,

Člen 13

(2) Členi 10, 11 in 12 se uporabljajo za tožbe, ki jih je oškodovanec vložil neposredno zoper zavarovalnico [...].

- 9 Iz teh določb, ki so bile vsebovane že v Uredbi (ES) št. 44/2001 (Uredba Bruselj I), Sodišče Evropske Unije v ustaljeni sodni praksi ugotavlja, da lahko oškodovanec proti zavarovatelju civilne odgovornosti druge osebe, udeležene v nesreči, v kraju svojega prebivališča vloži neposredno tožbo, če je ta mogoča na podlagi prava, ki se uporabi (C-463/06, *Odenbreit*; C-340/16, *KABEG*).
- 10 4.2. Tožena stranka je v skladu s členom 2(1), točka 5, deutsches Pflichtversicherungsgesetz (nemški zakon o obveznem zavarovanju; v nadaljevanju: dPflVG) izvzeta iz obveznega zavarovanja. V skladu s to določbo člen 1 dPflVG (torej dolžnost zavarovanja) ne velja za:

5. pravne osebe, ki imajo kritje iz naslova nadomestila za škodo iz zavarovanja za civilno odgovornost, ki na podlagi člena 3(1), točka 4,

Versicherungsaufsichtsgesetz (nemški zakon o zavarovalnem nadzoru) ni predmet zavarovalnega nadzora.

- 11 Ta določba se sklicuje na člen 3(1), točka 4 deutsches Versicherungsaufsichtsgesetz (nemški zakon o zavarovalnem nadzoru). Na tej podlagi niso predmet nadzora:

4. povezane občine in združenja občin, ki nimajo pravne sposobnosti, če imajo namen, da z razdelitvijo nadomestijo škodo te vrste, ki izhaja iz tveganj, povezanih z njihovimi člani in takimi podjetji, ki delujejo z namenom izpolnjevanja javnih nalog, v katerih je udeležba enega ali več članov občine ali, v primerih iz (b), drugih lokalnih organov, najmanj 50 odstotna: [...]

(b) Škoda, ki izhaja iz lastništva motornih vozil,

[...]

- 12 To odstopanje običajno zajema občinska prevozna podjetja, ki za svoja vozila ne sklenejo nobenega zavarovanja za civilno odgovornost, temveč nadomestijo škodo prek skupine, ki povezuje druge občine prek sistema porazdelitve in na tak način v medsebojno razdelijo tveganje [...] (ni prevedeno). „Nadomestilo za škodo iz zavarovanja za civilno odgovornost“ je podlaga za medsebojne zahteve članov; oškodovanec pa nima zahtevka proti tej skupini (brez pravne sposobnosti).
- 13 4.3. V primeru odstopanja od obveznega zavarovanja člen 2(2) dPflVG (poudarek senata) določa:

(2) Lastniki vozil, ki so v skladu z odstavkom 1, točke od 1 do 5, oproščeni obveznosti zavarovanja, morajo, če ni na podlagi zavarovanja, ki so ga sklenili in ki ustreza določbam tega zakona, zagotovljeno zavarovalno kritje iz zavarovanja za civilno odgovornost, pri vrsti škode, opisane v členu 1 za voznika in druge osebe, ki bi bila krita iz, v skladu s tem zakonom sklenjenega, zavarovanja odgovornosti, na enak način in v enakem obsegu vstopiti kot zavarovalnica v primeru obstoja takega zavarovanja odgovornosti. Obveznost je omejena na znesek, ki je določen za minimalne zavarovalne vsote. Če je povzročena telesna poškodba ali materialna škoda, odgovarja lastnik vozila v razmerju do tretje osebe tudi, če je voznik okoliščino, za katero odgovarja tretji osebi, povzročil naklepno in protipravno. Člen 12(1), od drugega do petega stavka, se ustrezno uporablja. Določbe členov od 100 do 124 Versicherungsvertragsgesetz (zakon o zavarovalnih pogodbah) ter členov 3 in 3b ter Kraftfahrzeug-Pflichtversicherungsverordnung (uredba o obveznem zavarovanju motornih vozil) je treba uporabiti smiselno. Če lastnik vozila izpolni obveznosti iz prvega stavka, lahko ob smiselni uporabi členov 116 in 124 Versicherungsvertragsgesetz (zakon o zavarovalnih pogodbah) zahteva nadomestilo porabljenih zneskov, če zavarovalnica v primeru obstoja

zavarovanja v razmerju do voznika ali drugih zavarovanih oseb ne bi bila odgovorna; sicer pa lastnik od teh oseb ne more uveljavljati povračila.

- 14 Odstopanje od obveznega zavarovanja zato privede do tega, da lastnik odgovarja oškodovancu kot zavarovatelj civilne odgovornosti, zato se ga v Nemčiji označuje kot „kvazi-zavarovalnica“, „lastna zavarovalnica“ ali „samozavarovalnica“. Ta odgovornost obstoji poleg lastnikove in nadomešča sicer obstoječo odgovornost zavarovatelja civilne odgovornosti [...] (ni prevedeno).
- 15 4.4. Ureditev odstopanja od obveznega zavarovanja iz člena 2 dPflVG temelji na členu 5(1) Direktive 2009/103/ES o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil in o izvajanju obveznosti zavarovanja takšne odgovornosti (Direktiva št. 2009/103/ES). Ta določba določa (poudarek senata):

(1) Država članica lahko odstopa od člena 3 glede nekaterih fizičnih ali pravnih oseb, zasebnih ali javnih; seznam takih oseb sestavi zadevna država in ga sporoči drugim državam članicam in Komisiji.

Država članica, ki tako odstopa, sprejme ustrezne ukrepe, da zagotovi plačilo odškodnine v zvezi z izgubo ali poškodbo, ki je bila na njenem ozemlju in na ozemlju drugih držav članic povzročena z vozili, ki pripadajo takim osebam.

Zlasti določi organ v državi, v kateri se zgodi izguba ali [poškodba], ki je odgovoren za odškodnino oškodovancem v skladu z zakoni te države v primerih, ko se točka (a) člena 2 ne uporablja.

Komisiji sporoči seznam oseb, izzetih iz obveznega zavarovanja, in organov, ki so odgovorni za plačevanje odškodnin.

Komisija ta seznam objavi.

5. Vprašanje za predhodno odločanje

- 16 5.1. Člen 10 in naslednji Uredbe Bruselj Ia v skladu s svojim nedvoumnim besedilom zajemajo „zadeve v zvezi z zavarovanjem“. To velja tudi za neposredno tožbo proti zavarovatelju civilne odgovornosti iz člena 13(2) v povezavi s členom 11(1)(b) Uredbe Bruselj Ia. Te določbe zato ni mogoče uporabiti za tožbe proti lastniku (OGH (avstrijsko vrhovno sodišče) 2 Ob 189/18k SZ 2018/89; na koncu tudi BGH (nemško zvezno vrhovno sodišče) VI ZR 279/14). To ustreza tudi namenu posebnih določb v zadevah v zvezi z zavarovanjem, ki ga poudarja Sodišče Evropske unije, da (vsakokratni) nasprotni stranki zavarovalnice kot običajno šibkejši stranki zagotavlja posebno varstvo na področju pristojnosti (C-412/98, *Groupe Josi*, točka 64; C-463/06, *Odenbreit*, točka 28; C-340/16, *KABEG*, točka 28; C-106/17, *Hofsoe*, točka 40).

- 17 5.2. V obravnavani zadevi pa tožeča stranka tožene stranke ne toži kot lastnice motornega vozila. Opira se namreč na to, da tožena stranka zaradi odstopanja od obveznega zavarovanja v skladu z nemškim pravom odgovarja kot zavarovatelj civilne odgovornosti. Zlasti je treba v skladu s členom 2(2) dPflVG smiselno uporabiti določbe nemškega Gesetz über den Versicherungsvertrag (zakon o zavarovalnih pogodbah; v nadaljevanju: VVG) o zavarovanju za civilno odgovornost (členi od 100 do 112 VVG) in obveznem zavarovanju (členi od 113 do 124 VVG).
- 18 5.3. Tako se postavi vprašanje, ali je mogoče pristojnost sodišča iz člena 13(2) v povezavi s členom 11(1)(b) Uredbe Bruselj Ia uporabiti tudi v tem primeru.
- 19 (a) Jezikovna razlaga navedenih določb bi lahko pokazala, da je mogoče kot „zavarovalnico“ šteti le take osebe, ki dejansko delujejo kot zavarovalno podjetje. V tem primeru ni tako, saj tožena stranka odgovarja le zase kot zavarovalnica, ne nudi pa zavarovalnih storitev drugim osebam. Iz tega razloga bi lahko zastopali tudi stališče, da oškodovanec v nesreči v razmerju do tožene stranke – družbe z omejeno odgovornostjo, ki opravlja storitve lokalnega prometa – ni „običajno“ šibkejša stranka.
- 20 (b) Vendar pa besedilo člena 13(2) v povezavi s členom 11(1)(b) Uredbe Bruselj Ia ne izključuje možnosti, da se kot „zavarovalnico“ šteje vsako osebo, ki na podlagi prava, ki se uporabi (tu torej nemško), odgovarja po pravilih zavarovalnega prava.
- 21 Na to kaže sistematična razlaga: Tako obveznost zavarovanja iz Direktive 2009/103/ES kot tudi *forum actoris* iz člena 13(2) v povezavi s členom 11(1)(b) Uredbe Bruselj Ia sta na enak način namenjena varstvu oškodovanca: z obveznostjo zavarovanja naj se zagotovi, da oškodovanec prejme nadomestilo neodvisno od finančnega položaja povzročitelja škode. *Forum actoris* naj v primerih s čezmejnimi posledicami olajša uveljavljanje tega zahtevka. Ta pravila prava Unije so zato vsebinsko povezana in zato skladna.
- 22 Člen 5(1) Direktive 2009/103/ES državam članicam sicer omogoča, da določijo odstopanja od obveznega zavarovanja, vendar morajo poskrbeti za to, da oškodovanci vseeno prejmejo odškodnino. To očitno temelji na oceni evropskega zakonodajalca, da odstopanje od obveznega zavarovanja ne sme privedi do slabšega položaja oškodovanca v nesreči. V nemškem pravu (za obravnavani primer) se to izvede tako, da (a) odstopanje od obveznega zavarovanja predpostavlja kritje tveganja s plačilom obligacijsko-pravnega „nadomestila za škodo iz zavarovanja za civilno odgovornost“, zato da za oškodovanca, kot v primeru zavarovalnega kritja, ne nastane tveganje plačilne nesposobnosti povzročitelja škode, in da (b) oškodovanec lahko lastnika, ki je izvzet iz obveznega zavarovanja, toži kot zavarovalnico. Materialno-pravno varstvo oškodovanca je tako zagotovljeno tudi pri odstopanju od obveznega zavarovanja, in sicer neodvisno od tega, ali ima oškodovanec prebivališče v Nemčiji ali v drugi državi.

- 23 Če se v nasprotju s tem člen 13(2) v povezavi s členom 11(1)(b) Bruselj Ia razlaga tako, da bi ta zajema le tožbe proti zavarovalnim podjetjem, bi lahko v primerih s čezmejnimi posledicami z odstopanjem od obveznega zavarovanja zaobšli pravila o pristojnosti, ki varujejo oškodovance. V obravnavanem primeru bi bila možnost uveljavljanja zahtevka v kraju stalnega prebivališča tožeče stranke odvisna od tega, ali je šlo pri drugi osebi, udeleženi v nesreči, za potovalni avtobus, ki ima zavarovanje za civilno odgovornost ali avtobus v lokalnem prometu, ki je izvzet iz obveznega zavarovanja. Siceršnje skladnosti pravil v zvezi z obveznostjo zavarovanja in mednarodno pristojnostjo tako ne bi bilo več.
- 24 Iz tega razloga je – tudi na podlagi načela doslednosti prava Unije (člen 7 PDEU) – smiselno, da se ocena zakonodajalca, na kateri temelji člen 5(1) Direktive 2009/103/ES, upošteva tudi pri razlagi člena 13(2) v povezavi s členom 11(1)(b) Uredbe Bruselj Ia. Tudi tu odstopanje od obveznega zavarovanja ne bi smelo privedi do slabšega položaja oškodovanca v nesreči. To bi bilo v obravnavanem primeru mogoče doseči tako, da se za „zavarovalnico“ šteje vsako osebo, ki v skladu s pravom, ki se uporablja, v primeru odstopanja od obveznega zavarovanja odgovarja kot zavarovalnica.
- 25 V tej povezavi bi bilo mogoče tožečo stranko vsekakor šteti tudi za (običajno) „šibkejšo stranko“ v smislu sodne prakse Sodišča Evropske unije. Možno je sicer, da tožena stranka – drugače kot zavarovalno podjetje – ne razpolaga z lastno službo za obravnavo odškodninskih zahtevkov. „Nadomestilo za škodo iz zavarovanja za civilno odgovornost“ (torej razdelitev tveganja na več občin) pa ji omogoča plačilo tudi velikih škod, ne da bi bil ogrožen njen ekonomski obstoj. Tako ima ekonomsko precej močnejši položaj kot običajni oškodovanec, ki je odvisen od nadomestila.
- 26 5.4. Zaradi zadnje navedenih razlogov se Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče) nagiba bolj k mnenju, da bi moralo biti tudi v obravnavanem primeru mogoče uporabiti *forum actoris* iz člena 13(2) v povezavi s členom 11(1)(b) Uredbe Bruselj Ia. Toda možna je tudi drugačna razlaga. Zato je Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče) kot sodišče zadnje stopnje dolžno vložiti predlog za sprejetje predhodne odločbe.

6. Prekinitev postopka

[...] (ni prevedeno)

Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče)

Dunaj, 21. oktobra 2021

[...] (ni prevedeno)